

Mielenterveyspalveluiden täydentäminen teknologian avulla

Euroopan unionin rahoittama –
NextGenerationEU

Ilkka Pelkonen
13.2.2024

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

**Suomen
kestävän kasvun
ohjelma**

Itsehoidot, omahoidot ja verkkoterapia lasten ja nuorten mielenterveysongelmien ehkäisyssä ja hoidossa

ilmät

LEHTI 41: NÄKÖKUUMA 13.10.2023 41/2023 vsk 78 s. 1582-1583

Mielenterveyspalvelu-
täydentäminen
teknologian avulla

Enit
hoit

Teknologia täydentää
mielenterveyspalveluita

– rahoituspäätökset ohjaavat
kehittämisen suuntaa

Onko digi-
palveluj

OHJAUS 18/2023

Ilkka Pelkonen
Outi Linnaranta

Outi Linnaranta, Terhi Aalto-Setälä

PÄÄTÖSTEN TUEKSI 2/2024

Teknologia-avusteiset hoidot

Mielenterveyspalvelut, joita täydennetään teknologialla

Hoitosuhte
(lääkäri, lääkitys,
psykososiaalinen
hoito, muu
biologinen hoito,
intensiivihoido
jne.)

Potilaan oma
työskentely jotain
sovellusta
käyttäen ja/tai
voinnin
monitorointi

Omahoito, vanhempainohjanta ja
verkkoterapia

Ei-reaaliaikainen
kontakti (Chat,
viestit)

Suppea ohjaus
etäyhteydellä tai
vastaanotolla

Itsehoito

Itsearviointi ja tieto
mielenterveydestä

Harjoitukset
(teksti, videot, pelit)

Havainnointia Suomesta

Teknologia-avusteiset mielenterveyden hoitomenetelmät Suomessa

Linnaranta, Outi; Pelkonen, Ilkka (2023)

Enemmistö menetelmistä suunniteltu aikuisväestölle

lievien oireiden ennaltaehkäisyyn tai hoitoon

Itse- ja omahoidon menetelmät ja potilaiden oireraportointi ovat korostuneet

Käyttöönottoa tai kustannusvaikuttavuutta ei ole juurikaan tutkittu tai ainakaan raportoitu.

Usein luodaan täysin uusi sovellus.

Tarvearviointi?

Suomessa kehitetään tällä hetkellä paljon mielenkiintoisia sovelluksia mielenterveyden ennaltaehkäisyyn, hoitoon ja kuntoutukseen

Kuvaus ja läpinäkyvyys kehittämisessä

Havaintoja maailmalta (Ohjaus 18/2023)

Selainpohjaiset ratkaisut ja mobiilisovellukset korostuvat.

Itsearviointien lisäksi voidaan hyödyntää esimerkiksi **fysiologisia mittauksia**, biopalautetta, sijaintitietoa, puheanalyysia, laitteen tai sovelluksen käyttölokia, mittausalgoritmeja, virtuaalitodellisuutta. Potilaat suhtautuvat monitorointiin yleensä myönteisesti.

KKT-pohjaiset sovellukset yleisimpiä. Sovellusten teorettinen viitekehys on harvoin perusteltu ja tietosisältö kuvattu.

Terapeuttisten ydinsisältöjen puute haasteena useissa sovelluksissa (esimerkiksi ahdistaville tekijöille tai tilanteille altistamista ja tunteiden hallintaharjoituksia).

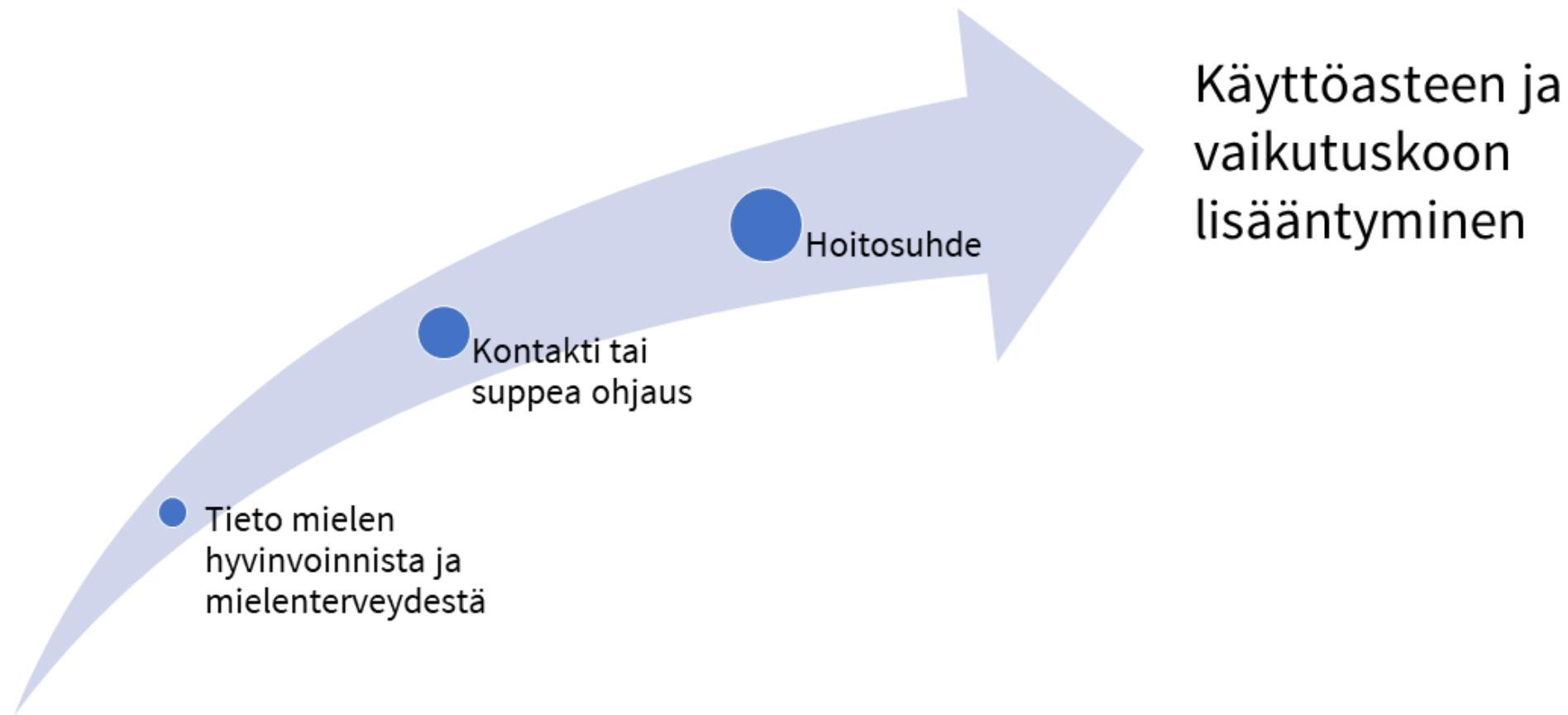

Käytetyt **ydinsisällöt ja teoriapohja** on tärkeää kuvata läpinäkyvästi käyttäjille, ja sovellusten sopivuutta ja terveyshyötyä tulee aina arvioida käyttötarkoitusta laajennettaessa.

Havaintoja maailmalta (Ohjaus 18/2023) jatkuu

- Kohtaamiseen perustuvan hoidon siirtäminen digitaaliseksi ei suoraan takaa vaikuttavuutta
 - -> **teknologiset ja hoidolliset ydinsisällöt.**
- Tyytyväisyyskyselyistä kokonaisvaltaiseen arviointiin
 - -> **elämänlaatu ja toimintakyky, käyttökokemukset, terveyshyöty, haitat.**
- **Kohdennetut** vs. universaalit sovellukset.
- Aikuisten lievän masennuksen ja ahdistuneisuuden hoito eniten tutkittu.
 - Tulokset kahdensuuntaisia.
- **Terapeuttisen hoitokontaktin merkitys** korostuu sovellusten vaikuttavuusarvioinneissa.

Mielenterveyspalveluiden täydentäminen teknologian avulla

Pelkonen, Ilkka; Linnaranta, Outi (2023)

Arvioinnista

- **Hoidollisten ja teknisten sisältöjen arviointi**
 - Vertaisarvioitu tutkimustieto
 - Verkostot
 - Yhteiskehittäminen
 - Sertifiointit
 - Ydinsisältöjen vaikuttavuuspohjan kuvaus ja tarkastelu
- Tarkoituksena lisätä **läpinäkyvyyttä**
 - Loppukäyttäjät hyötyvät
 - Kustannustehokkuus
- Arviointiin ei ole olemassa yhtä yksittäistä työkalua
Kehitystyö myös tällä saralla käynnissä
- Loppukäyttäjien arvioinnin monipuolistaminen ja korostaminen
 - (ei pelkästään kyllä / ei vastauksia)
 - sovelluksia arvioidaan usein tyytyväisyydellä.

Mielenterveyspalveluiden täydentäminen teknologian avulla

Pelkonen, Ilkka; Linnaranta, Outi (2023)

Tutkija, kehittäjä

Määritellään ydinsisällöt joiden avulla toivottua terveysvaikutusta haetaan.

Kuvataan sovelluksen tietopohja ja toteutus. Käytettävyys arvioidaan ja testataan kohderyhmän ja toimintaympäristön mukaisesti. Sovellusta muokataan tarpeen mukaan.

Raportoidaan sovelluksen tietopohja, toteutus, käyttötarkoitus, kohderyhmä ja käytettävyys. Sovelluksen vaikuttavuus testataan tieteellisesti: pilotti, laajempi tutkimus, vertaisarvioidut julkaisut.

Vaikuttavuusnäyttö on varmistettu vertaisarvioidussa julkaisussa; vaikuttavuusnäytön aste luokitellaan virallisen formaatin mukaan. Jos sovellus otetaan käyttöön uudessa toimintaympäristössä tai uudelle kohderyhmälle, testaus uusitaan soveltuvuuden varmistamiseksi.

Sovellus

Soveltuvuudesta on sisältökuvaus, perusteet ydinsisällön valinnalle kuvattu

Tietoon perustuva sovellus

Toimivaksi osoitettu sovellus

Vaikuttavaksi osoitettu sovellus

Käyttöönottaja

Onko sovelluksesta ydinsisällöt kuvattu?
Onko sovelluksen tekniset tiedot kuvattu?

Onko ydinsisältöjen vaikuttavuudesta tietoa?
Onko teknisten ratkaisuiden vaikuttavuudesta tietoa?

Onko ydinsisältöjen tai teknisten ratkaisuiden käytettävyyttä ja soveltuvuutta raportoitu, kuvattu pilotissa tai raportoitu muuta tutkimustietoa?

Onko tutkimuksissa arvioitu ydinsisältöjen ja teknisten ratkaisuiden vaikuttavuutta tieteellisesti hyväksytyin menetelmin?

Yhdenvertaisuus

Kun tehdään päätöksiä teknologia-avusteisten hoitojen kehittämisestä, rahoittamisesta ja käyttöönotosta, on huomioitava palveluiden **yhdenvertaisuuteen** liittyvät kysymykset:

- Mitkä väestöryhmät ovat vaarassa jäädä palveluiden tarjonnan ja kehittämisen ulkopuolelle, jos keskitytään teknologia-avusteisuuden lisäämiseen itseisarvona?
- Vahvistavatko tehdyt ratkaisut osallisuutta ja yhdenvertaisuutta, luottamusta ja koettua turvallisuutta?
- Miten tavoitetaan asiakas, jolla ei ole halua tai mahdollisuutta käyttää teknologiaa, jolla on esimerkiksi haasteita arjen hallinnassa, tai jolle teknologian käyttö ei muista syistä ole ensisijaista?

Taloudellinen arviointi

Hyödyt

- Välitön ja pitkäaikainen terveysvaikutus
- Potilaan ajankäyttö ja autonomia
- Hoitavan työpanoksen säästö
- Saatavuus, saavutettavuus

Kustannukset

- Kehittäminen, käyttöönotto
- Viestintä, koulutus
- Teknologia, käyttö, ylläpito, päivittäminen
- Haitat potilaalle ja henkilöstölle

Hyötyjen ja haittojen kokonaisarviointi

C. Ne potilaat, joiden oireilu ei sovellu teknologia-avusteisesti hoidettavaksi

Esimerkiksi vaikea-asteinen tai monimuotoinen oireilu

Ei tarjolla olevaa, ikäryhmälle soveltuvaa hoito-ohjelmaa

B. Oireilu sopii hoito-ohjelmaan

Ei halua tai voi käyttää teknologiaa

Ammattilaisen kohtaaminen ensisijaista

A. Hoito-ohjelma toteutuu suunnitellusti

Saa vasteen

Ei saa vastetta

Kuva 1. Teknologia-avusteisen hoidon käytön kokonaisarvioinnissa ei riitä, että arvioidaan hoito-ohjelmaa käyttäneiden palaute ja saama terveyshyöty (Lähde THL 2023).

Lopuksi

- Inhimillisen kohtaamisen tarve mielenterveys- ja päihdepalveluissa on tärkeä vaikuttavuudelle
- Tarvearvioinnin merkitys
 - Onko jo olemassa oleva ratkaisu?
 - Voidaanko parantaa olemassa olevaa?
- Tiedon jakamisesta ja avoimuudesta hyötyvät kaikki
 - vältetään päällekkäisyyttä, virheitä ja saadaan näkyvyyttä omille tuloksille.
- Kehitysalueet
 - Vakavien mielenterveysongelmien hoito
 - Yksilöllistetty hoito